

26. februar 2015

Om foretaksstraff – og en rettelse om forsvarsutgiftene

Foretaksstraff. I den generelle omstillingen av offentlig virksomhet etter næringslivets tenkning og praksis er konseptet for foretaksstraff ett av de mer forunderlige. Seneste eksempel: Hordaland politidistrikt straffes med en bot på 100.000 kroner i Monika-saken, men ingen enkeltpersoner straffefølges.

Foretaksbot til et privat firma rammer eierne økonomisk. Det er således en indirekte straff av eierne, og rimeligvis et insentiv for disse til å skjerpe praksis i bedriften. Men i offentlig virksomhet? Boten har virkning som en reduksjon av virksomhetens bevilgning; de som blir straffet er de hvis interesser etaten skal ivareta. I dette tilfellet får altså innbyggerne i Hordaland politidistrikt dårligere polititjenester, begrunnet med en svikt de allerede har vært offer for. Dette er vel egentlig absurd? Vil man reagere overfor svikt i offentlige virksomheter er det rimelig å rette blikket mot den eller de som er ansvarlige for svikten. I Monika-saken mener granskere at ingen involverte kan straffefølges. Men om svikt ikke rammes av straffeloven, finns det vel mildere og allikevel følbare reaksjoner mot (grov) uforstand i tjenesten? Om embetsmenn ikke kan avskjediges, kan de vel i alle fall forflyttes til mer beskjedne stillinger? Overfor tjenestemenn er reaksjonsmulighetene rimeligvis flere, like til oppsigelse. Det er langs slike veier man må håndtere svikt i offentlig virksomhet. Det er meningsløst å la de ansvarlige for svikten gå fri, men straffe dem som ble sviktet.

Rettelse – forsvarsutgiftene. Jeg har hevdet at Forsvarsdepartementet driver med bokføringstriks som gir inntrykk av at «satsingen» på forsvar er større enn den i virkeligheten er. Delvis har jeg mine ord i behold, men bare delvis. Det er korrekt at dobbelføring av utgiftene for eiendomsdrift og redningstjenesten medfører at «satsingen» ikke er 43 milliarder som *utgiftsbudsjettet* viser, men 39 milliarder som er den faktiske *bevilgningen*. Forhåpentlig vil departementet og politikerne benytte *bevilgningen* som relevant mål i fremtiden. – Derimot har jeg tatt feil med hensyn til innrapporteringen til NATO. Der opereres det med de samme 43 milliardene, men det er ikke *utgiftsbudsjettet* i denne sammenheng, men *bevilgningen* påplussert statens samlede utgifter til pensjon og folketrygd for nåværende og tidligere forsvarspersonell. Disse utgiftene opptrer i statsbudsjettet under Sosialdepartementet, men skal etter NATOs regler inkluderes i forsvarsutgiftene for sammenligning landene imellom. Detaljene i beregningen er vanskelige og delvis skjønnsmessige, men neppe villedende. Den norske beregningsmåten gir mindre påplussing enn tilsvarende for flere sammenlignbare land. Den rapporterte forsvarsutgiften på 1,4 % av BNP er således heller ikke villedende. Jeg beklager min gjentatte påstand om skjønnsmessighet for NATO.

T